

KUFRÍK MECHANIKA MA1

419.0006

MECHANIKA 1

José Luis Hernández Pérez

*José Maria Vaquero Guerri
Maria Jesús Carro Martínez*

*Carlos Parejo Farell
Departamento de Material Didctico de ENOSA*

*Francouzský překlad : Michelle Vadon
Český překlad: Jaromír Kekule*

SEZNAM POKUSŮ

MĚŘENÍ DÉLEK PRAVÍTKEM A SVINOVACÍM METREM

Měření délek pravítkem a svinovacím metrem. (1.1.)

MĚŘENÍ OBJEMU PEVNÉHO TĚLESA A KAPALINY

Měření objemu pevného tělesa nepravidelného tvaru. (3.3.)

Měření objemu kapaliny. Odměrný válec. (3.2.)

MĚŘENÍ HMOTNOSTÍ POMOCÍ VÁHY

Vážení na rovnoramenných vahách. (4.2.)

URČENÍ HUSTOTY PEVNÝCH TĚLES A KAPALIN

Určení hustoty pevného tělesa. (8.4.)

Určení relativní hustoty pevných těles a kapalin. (8.5.)

STUDIUM POHYBŮ

Rovnoměrný pohyb. (8.10.)

Rovnoměrně zrychlený přímočarý pohyb. (8.11.)

HOOKŮV ZÁKON. POROVNÁVÁNÍ PRUŽIN S RŮZNÝMI VLASTNOSTMI

Hookův zákon. (8.8.)

Přímá úměrnost mezi prodloužením pružiny a tíhou zavěšeného závaží. (8.7.)

SKLÁDÁNÍ A ROZKLAD SIL

Měření síly. Používání siloměru. (6.1.)

Skládání a rozklad sil. (6.2.)

PÁKA

Páka, 1. část (bod zavěšení uprostřed páky). (10.1.)

Páka, 2. část. (10.2.)

Pevná kladka. (11.1.)

Volná kladka. (11.2.)

Kladkostroj. (11.3.)

NAKLONĚNÁ ROVINA. POHYB NA NAKLONĚNÉ ROVINĚ

Práce konstantní síly. (9.1.)

Práce na nakloněné rovině. (9.4.)

ARCHIMÉDŮV ZÁKON

Vztlaková síla. (12.5.)

Archimédův zákon. (12.6.)

POMŮCKY

KAT. ČÍSLO	POČET	NÁZEV
3360201116.....	1	Základna stojanu
3361010024.....	1	Cívka
3300425093.....	1	Desky s návody k mechanice
3300413010.....	1	Hliníkový válec 50 g
3300413011.....	1	Železný válec 50 g
3300413012.....	1	Železný válec 145 g
3300413013.....	1	Dutý válec
1817312900.....	1	Lepící páska
7544313400.....	1	Papírová páska
6028600041.....	1	Stopky s přesností 1/5 s
7322111500.....	1	Kapátko 180 mm, Ø 7 mm
3361010226.....	1	Klín
4110015500.....	1	Siloměr 1 N
4110015600.....	1	Siloměr 5 N
7712113800.....	1	Návod k pokusům z mechaniky
3300405022.....	1	Nylonové vlákno Ø 0,4 mm
6028000093.....	1	Svinovací metr
3300402125.....	1	Pružina s ukazatelem, Ø 9 mm
3301051131.....	1	Pružina s ukazatelem, Ø 12 mm
3360201015.....	4	Spojovací díl se dvěma šrouby
3300413014.....	1	Didaktická páka
7541610300.....	1	Milimetrový papír
3400401016.....	1	Kyvadlo 50 g
4277532000.....	1	Olůvka
3300405151.....	4	Závaží 2,5 g
3300305117.....	5	Závaží 10 g
3300305119.....	2	Závaží 50 g
3300305120.....	2	Závaží 100 g
3300413151.....	1	Závaží 200 g
3360201014.....	2	Kladka s tyčí
3300413017.....	2	Držák závaží 5 g
7321200801.....	1	Odměrný válec 100 ml
3361010225.....	1	Pravítko
3360201012.....	2	Svorka pro přichycení ke stolu
7546745600.....	1	Třiceticentimetrové pravítko
3300413185.....	1	Tyč osy
3360201120.....	2	Tyč stojanu Ø 12 mm x 700mm
3360201119.....	1	Tyč stojanu se závitem
7321413201.....	1	Kádinka 250 ml

MĚŘENÍ DÉLEK PRAVÍTKEM A SVINOVACÍM METREM (1.1.)

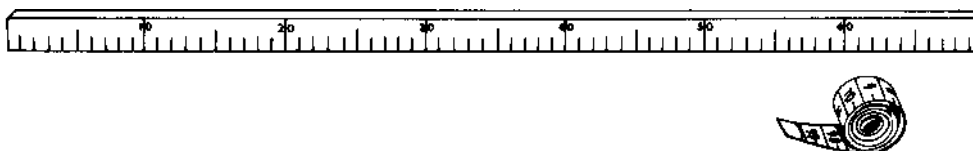
CÍL

Znát několik pomůcek k měření a způsob jejich použití.

POMŮCKY

Svinovací metr	1
Pravítko	1

SESTAVENÍ POKUSU

POSTUP

1. Vyznačte si na stole dva body vzdálené od sebe více než jeden metr.
2. Svinovacím metrem změřte jejich vzdálenost. Výsledek zapište do tabulky.
3. Měření zopakujte s použitím pravítka. Zapište výsledek.

NÁSTROJ	<i>Pravítko</i>	<i>Svinovací metr</i>
DÉLKA		

OTÁZKY A ZÁVĚRY

1. Výsledky měření provedených dvěma různými nástroji jsou $\left. \begin{array}{l} \text{stejné} \\ \text{různé} \end{array} \right\}$.
2. Měření svinovacím metrem je $\left\{ \begin{array}{l} \text{přesnější} \\ \text{méně přesné} \end{array} \right\}$ než měření pomocí pravítka. Proč?
3. Budete-li chtít měřit rozměry stolu, který nástroj si vyberete? $\left\{ \begin{array}{l} \text{Pravítko} \\ \text{Svinovací metr} \end{array} \right\}$. Odpověď zdůvodněte.

4. Pro měření obvodu vašeho spolužáka použijete $\left\{ \begin{array}{c} \text{pravítko} \\ \text{svinovací metr} \end{array} \right\}$. Odpověď zdůvodněte.
5. Pro měření délky kusu látky použijete $\left\{ \begin{array}{c} \text{pravítko} \\ \text{svinovací metr} \end{array} \right\}$? Proč?

MĚŘENÍ OBJEMU PEVNÉHO TĚLESA NEPRAVIDELNÉHO TVARU (3.3.)

CÍL

Změřit objem libovolného tělesa s použitím odměrného válce.

POMŮCKY

Odměrný válec 100 cm³   1
Kádinka 250 cm³   1

OSTATNÍ

Voda
Vlákno
Pevné těleso

POSTUP

1. Přivažte těleso na vlákno. Volný konec vlákna má měřit asi 40 cm.
2. Nalévejte vodu z kádinky do válce, až dosáhne libovolného dílku. Zapište si počáteční objem kapaliny (V_1).
3. Opatrně ponořte těleso do odměrného válce a nechte ho klesnout až na dno. Konec provázku musí vyčnívat ven z válce.

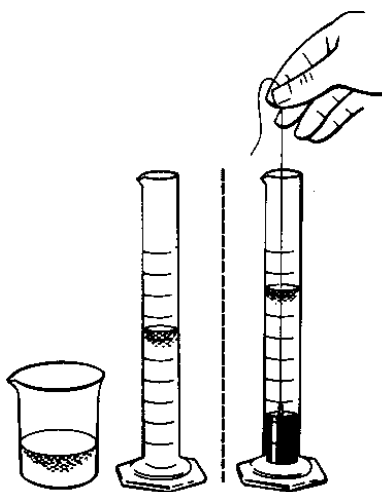
Zapište, ke kterému dílku nyní dosahuje hladina vody (odpovídá objemu V_2).

4. Vyjměte těleso z odměrného válce a přilijte do něj vodu z kádinky.

Zapište si objem vody (V_3).

5. Znovu opatrně vložte těleso do kádinky. Poznamenejte si úroveň hladiny vody (odpovídá objemu V_4).
6. Opatrně vyjměte těleso z odměrného válce a znovu do něj přilijte vodu z kádinky. Zapište si objem vody (V_5).
7. Znovu vložte těleso do kádinky. Poznamenejte si objem V_6 .

SESTAVENÍ POKUSU

VÝSLEDKY

Do sešitu si překreslete následující tabulku s výsledky :

Počáteční objem	Konečný objem	Objem pevného tělesa
$V_1 = \dots\dots\dots \text{cm}^3$	$V_2 = \dots\dots\dots \text{cm}^3$	$v_1 = V_2 - V_1 = \dots\dots\dots \text{cm}^3$
$V_3 = \dots\dots\dots \text{cm}^3$	$V_4 = \dots\dots\dots \text{cm}^3$	$v_2 = V_4 - V_3 = \dots\dots\dots \text{cm}^3$
$V_5 = \dots\dots\dots \text{cm}^3$	$V_6 = \dots\dots\dots \text{cm}^3$	$v_3 = V_6 - V_5 = \dots\dots\dots \text{cm}^3$

Průměrná hodnota objemu tělesa $v = \frac{v_1 + v_2 + v_3}{3} = \dots\dots\dots \text{cm}^3$

OTÁZKY A ZÁVĚRY

- Pokud by pevným tělesem byl kousek cukru, bylo by možné použít k určení jeho objemu tento postup?
- Pokud by se jednalo o kousek dřeva, bylo by možné použít k určení jeho objemu tento postup?
- Můžeme říci, že tento postup je obecně možné použít pro tělesa, která se $\left\{ \begin{array}{l} \text{rozpouštějí} \\ \text{nerozpouštějí} \end{array} \right\}$ ve vodě a která $\left\{ \begin{array}{l} \text{plavou} \\ \text{neplavou} \end{array} \right\}$ na její hladině.
- Je-li v bodě 3 postupu objem V_2 větší než 100 cm^3 , co je třeba udělat pro změření objemu v_1 ?

5. Jsou objemy v_1 , v_2 a v_3 přibližně stejné?
6. Vyjde-li $v_1 = v_2 = v_3$, jaká je průměrná hodnota objemu tělesa ?
7. Pokud bychom místo tří provedli šest měření, byla by průměrná hodnota objemu tělesa rovna

$$v = \frac{v_1 + v_2 + v_3 + v_4 + v_5 + v_6}{\dots\dots\dots}$$

MĚŘENÍ OBJEMU KAPALINY. ODMĚRNÝ VÁLEC (3.2.)

CÍLE

1. Popsat stupnici odměrného válce.
2. Správně používat odměrný válec pro měření objemu kapalin.

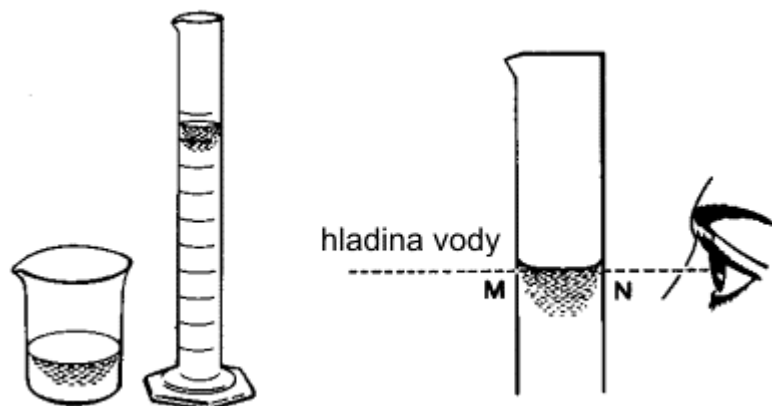
POMŮCKY

Odměrný válec 100 cm³   1
 Kádinka 250 cm³   1

OSTATNÍ

Voda

SESTAVENÍ POKUSU

POSTUP

1. Poznamenejte si číslo a jednotku, které odpovídají nejvyššímu dílku na stupnici odměrného válce (P_1).
2. Zjistěte počet stejných úseků nacházejících se mezi dvěma libovolnými dílky, například mezi dílky 20 a 80 (P_2).
3. Zjistěte počet stejných úseků nacházejících se mezi dvěma jinými očíslovanými dílky, například mezi dílky 35 a 95 (P_3).
4. Z kádinky nalijte vodu do odměrného válce. Zapište si dílky, které se nacházejí těsně pod a těsně nad hladinou vody (P_4 a P'_4).
5. Podívejte se na hladinu z boku tak, jak je nakresleno na obrázku. Spočítejte počet stejných úseků (P_5) mezi očíslovaným dílkem P_4 a úsečkou MN, která určuje hladinu vody.

VÝSLEDKY

1. Nejvyšší dílek na odměrném válci : $P_1 = \dots\dots\dots$
2. Počet stejných úseků mezi dílky 20 a 80 : $P_2 = \dots\dots\dots$
3. Počet stejných úseků mezi dílky 35 a 95 : $P_3 = \dots\dots\dots$
4. Dílky nacházející se těsně
pod hladinou vody : $P_4 = \dots\dots\dots$
nad hladinou vody : $P'_4 = \dots\dots\dots$
5. Počet stejných úseků mezi P_4 a úsečkou MN : $P_5 = \dots\dots\dots$
6. Velikost jednoho dílku odměrného válce je :

$$G = \frac{80 - 20}{P_2} = \dots\dots\dots \text{cm}^3$$

Objem kapaliny (vody) v odměrném válci je :

$$V_L = P_4 + P_5 \cdot G = \dots\dots\dots \text{cm}^3$$

OTÁZKY A ZÁVĚRY

1. Jaký je největší objem kapaliny, který můžete změřit v odměrném válci najednou?
2. Jsou si P_2 a P_3 rovny?
3. Je velikost jednoho dílku odměrného válce rovna :

$$G = \frac{95 - 35}{P_3} = \dots\dots\dots \text{cm}^3 ?$$

4. Na základě výsledků z bodu 4 postupu můžete říci, že:

„Objem vody nalité do odměrného válce je $\left\{ \begin{array}{l} \text{větší} \\ \text{menší} \end{array} \right\}$ než $P_4 \text{ cm}^3$ a $\left\{ \begin{array}{l} \text{větší} \\ \text{menší} \end{array} \right\}$ než $P'_4 \text{ cm}^3$ “.

1. Představte si, že nalijete vodu do odměrného válce a že její hladina je v kontaktu s ryskou, která se nachází dva dílky nad 90.

S pomocí vašeho pracovního listu, ale bez dívání se na odměrný válec, doplňte následující tabulku:

$$P_1 = \dots\dots\dots$$

$$P'_4 = \dots\dots\dots$$

$$P_2 = \dots\dots\dots$$

$$P_5 = \dots\dots\dots$$

$$P_3 = \dots\dots\dots$$

$$P_4 = \dots\dots\dots$$

$$G = \dots\dots\dots$$

$$V_L = \dots\dots\dots$$